

HRVATSKA UDRUGA ŠKOLSKIH KNJIŽNIČARA

Dubečka 5, 10040 Zagreb

1. listopada 2026.

MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I MLADIH

KABINET MINISTRA

n/p prof. dr. sc. Radovana Fuchsa

Donje Svetice 38, Zagreb

**Na znanje: UPRAVA ZA POTPORU I UNAPRJEĐENJE SUSTAVA ODGOJA I
OBRAZOVANJA**

n/p ravnatelja Momira Karina, prof.

**PREDMET: Pravovremena isplata i povećanje namjenskih sredstava za nabavu
knjižnične građe školskim knjižnicama Republike Hrvatske**

Poštovani gospodine ministre,

znamo da je potrebna određena hrabrost da se u današnjem društvenom trenutku zatraži **povećanje namjenskih sredstava za nabavu knjižnične građe**. Tu nam hrabrost daje duboko uvjerenje da **čitanje, knjige te znanja i sposobnosti koje se čitanjem razvijaju** nisu još jedan problem koji čeka svoj dio proračuna – oni su **dio rješenja**.

U povodu početka **Međunarodnoga mjeseca školskih knjižnica**, koji se svake godine obilježava tijekom listopada, Hrvatska udruga školskih knjižničara obraća Vam se s molbom za pravovremenu isplatu i povećanje namjenskih sredstava za nabavu knjižnične građe školskim knjižnicama Republike Hrvatske za 2026. godinu.

Knjige i čitanje dio su rješenja

Teško je pronaći drugu pojedinačnu ljudsku sposobnost i aktivnost koja tako snažno i trajno mijenja način na koji mozak uči, povezuje, pamti, zamišlja i razumijeva kao što to čini čitanje. Čitanjem dijete-čovjek ne usvaja samo sadržaj; ono razvija pažnju, jezik, pamćenje, sposobnost zaključivanja, zamišljanja i razumijevanja sebe i drugih.

Knjiga je analogni medij sporoga učenja – **prostor u kojemu dijete ne prelazi preko sadržaja, nego ostaje uz njega**. Ona omogućuje dubinsko razumijevanje, povezivanje i sidrenje znanja u samo dijete, u budućega čovjeka.

Nasuprot zadovoljstvu trenutačnim podražajem, **čitanje gradi sposobnost ustrajanja i zadovoljstvo koje dolazi nakon uloženoga napora, razumijevanja i spoznaje**.

Mreža školskih knjižnica čini knjigu i knjižničnu građu dostupnom učenicima u njihovim školama, neovisno o mjestu stanovanja i mogućnostima njihovih obitelji. Time školske knjižnice ostvaruju nezamjenjivu obrazovnu, informacijsku, kulturnu i socijalnu ulogu te čuvaju jezik i kulturu na kojima počivaju sve kasnije nadgradnje znanja i identiteta.

Djeca koja čitaju postaju ljudi koji misle. A mi vjerujemo da djeca koja misle stvaraju bolje zajednice i zdravija društva.

Kada namjenska sredstva počnu nalikovati statističkoj pogrešci

Cijene knjiga u posljednje su tri godine, prema izjavama nakladnika, a i našem svakodnevnom uvidu, porasle najmanje 40 posto, dok iznosi namjenskih sredstava nisu pratili taj rast. Zbog toga sredstva koja se školskim knjižnicama doznačuju sve manje nalikuju sredstvima namijenjenima ozbiljnoj i planskoj nabavi knjižnične građe, a sve više statističkoj pogrešci u proračunu. Namjenska sredstva za nabavu knjižnične građe koja doznačuju Ministarstvo i/ili osnivači iznose **manje od 2 eura po učeniku**. Treba napomenuti i da **većina osnivača** ne doznačuje namjenska sredstva za nabavu knjižnične građe i time **ne ispunjava svoju zakonom propisanu obvezu osiguravanja temeljnih preduvjeta za rad predviđenih Standardom za školske knjižnice**.

Ako iznosi namijenjeni nabavi godinama ostaju gotovo nepromijenjeni dok cijene knjiga rastu, njihova se stvarna vrijednost iz godine u godinu smanjuje. Namjenska sredstva tako postupno gube sposobnost ostvarivanja svrhe zbog koje su uvedena. Ona ne bi smjela biti tek proračunski dokaz da nabava postoji; moraju biti dostatna da se nabava doista može provesti.

Listopad je mjesec u kojemu školski knjižničari intenzivnije planiraju programe i nabavu građe za svoje korisnike, a u studenome se održava Interliber, najveći sajam knjiga u Republici Hrvatskoj i prilika za sadržajno bogatiju i financijski povoljniju nabavu. Kasna doznaka sredstava školama oduzima mogućnost pravodobnoga planiranja i korištenja tih pogodnosti.

Obveze koje proizlaze iz Standarda za školske knjižnice

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih donositelj je **Standarda za školske knjižnice** (NN 61/2023), donesenoga na temelju članka 12. stavka 2. podstavka 2. Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19 i 98/19) te uz prethodno mišljenje Hrvatskoga knjižničnog vijeća. Standard je u članku 13. stavku 8. propisao:

Knjižna građa dopunjava se svake školske godine sukladno raspoloživim sredstvima u državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a najmanje 0,5 jedinica po učeniku i učitelju, odnosno nastavniku, odgajatelju i stručnom suradniku.

U istome članku, u stavku 9., navodi se:

Prosječna starost knjižničnoga fonda ne smije biti veća od 15 godina, osim posebnih zbirki (zavičajna zbirka i zbirka starih knjiga).

U prilogu **Standardu** navedeni su i koeficijenti izvedivosti za pojedine odredbe. Za nabavu knjižnične građe kao minimalni je koeficijent izvedivosti naveden koeficijent 0. Drugim riječima, riječ je o obvezi koja se ne može trajno odgađati zbog nedostatka sredstava.

Standard obvezu financiranja ne stavlja samo pred Ministarstvo ni samo pred osnivače, nego pred oba izvora financiranja. Međutim, doznačeni iznosi još uvijek ne omogućuju ostvarivanje propisanoga minimuma, a učitelji, nastavnici i stručni suradnici u obračunima se redovito izostavljaju iako ih Standard izrijekom uključuje.

Iznos potreban za nabavu knjižnične građe

Naša se molba odnosi na pravovremenu i dostatnu doznaku namjenskih sredstava kako bi školski knjižničari mogli planski, stručno i u skladu s važećim propisima nabaviti potrebnu knjižničnu građu.

Čak i kada zadržimo raniji, vrlo suzdržan izračun, prosječna cijena naslova za cjelovito čitanje kreće se od 15,00 do 20,00 eura, cijena stručne literature između 20,00 i 30,00 eura, dok cijene naslova za referentnu zbirku dosežu iznose više od 50,00 eura. U skladu s navedenim, **ukupan iznos namjenskih sredstava koji bi osnivač i nadležno Ministarstvo trebali zajedno doznačiti školskim knjižnicama iznosi najmanje 9,69 eura po učeniku i učitelju, odnosno nastavniku i stručnom suradniku** (7,75 eura za naslove za cjelovito čitanje, 0,94 eura za stručnu literaturu – 4 % nabave te 1 euro za referentnu zbirku – 7,5 % nabave). Ako se taj iznos solidarno podijeli na obveze Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i osnivača, iznos koji bi pojedinačno doznačivali bio bi **4,85 € po učeniku, učitelju odnosno nastavniku i stručnom suradniku**. Smatramo da taj iznos nije nedostižan ni za državni ni za proračune osnivača.

S obzirom na najmanje 40-postotni rast cijena knjiga, riječ je o minimalnom, a ne izdašnom iznosu. Sve što ostaje bitno ispod njega znači da školske knjižnice mogu birati samo koji dio svoje obveze neće ostvariti.

Što predlažemo:

- **pravovremenu doznaku** namjenskih sredstava za 2026. godinu kako bi ih škole mogle planski koristiti i za nabavu tijekom Interlibera
- **dogovor između Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i osnivača** o izvršavanju zakonskih obveza vezanih uz namjensko financiranje nabave knjižnične građe u skladu sa Standardom za školske knjižnice
- **planiranje namjenskih sredstava** za nabavu knjižnične građe tako da se državni udio poveća i, zajedno sa sredstvima osnivača, omogući **najmanje 9,69 eura po učeniku, učitelju odnosno nastavniku i stručnom suradniku**; podijeljeno između Ministarstva i osnivača u omjeru 50 : 50, to iznosi **4,85 eura po korisniku za svaki izvor financiranja**

- **uspostavu predvidivog godišnjeg modela financiranja**, s doznakom početkom kalendarske godine i mogućnošću namjenskoga trošenja do njezina završetka
- **buduće redovito usklađivanje** s rastom cijena knjiga i obvezama propisanim Standardom za školske knjižnice.

Obrazovanje pod jednakim uvjetima za sve

Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti knjižnična je djelatnost definirana kao djelatnost od posebnoga društvenog značaja. Poseban društveni značaj mora podrazumijevati **barem poštivanje minimalnih standarda propisanih za tu djelatnost.**

Ustav Republike Hrvatske u članku 66. određuje:

Obrazovanje je u Republici Hrvatskoj svakomu dostupno, pod jednakim uvjetima, u skladu s njegovim sposobnostima.

Obvezno obrazovanje je besplatno u skladu sa zakonom.

Dostupnost kvalitetne i aktualne knjižnične građe nije sporedan dodatak obrazovanju. Ona izravno utječe na mogućnost učenja, razvoj čitateljskih sposobnosti, njegovanje materinskoga jezika, očuvanje kulturnoga identiteta i stvaranje jednakih obrazovnih prilika za djecu čije se obiteljske mogućnosti znatno razlikuju.

Knjige su jedan od temeljnih načina opstanka i širenja kulture, jezika i tradicije jednoga naroda. Uz obrazovnu, školske knjižnice imaju i časnu kulturnu zadaću: mreža od 1.335 školskih knjižnica idealan je medij, a gotovo pola milijuna njihovih korisnika idealna publika za širenje i očuvanje kulture, jezika i tradicije.

Nakon 27 godina nastojanja profesionalne zajednice školskih knjižničara da se uredi financiranje školskih knjižnica koje će osigurati jednake uvjete obrazovanja za sve, i nakon što su ta nastojanja napokon pretočena u članke i stavke Standarda za školske knjižnice, sazrelo je vrijeme da se njegove odredbe ne samo razumiju nego i poštuju i primijene.

Ulaganje u knjige i čitanje nije luksuz mirnih i bogatih vremena. Upravo u složenim vremenima ono postaje **ulaganje u sposobnost budućih ljudi da razumiju, razlikuju, prosuđuju i odgovorno djeluju.** Zato vjerujemo da će Ministarstvo prepoznati ovu molbu kao poziv da zajedno osiguramo ono što je našoj djeci i mladima već obećano propisima – i što im kao društvo dugujemo.

S poštovanjem,

Vanja Jurilj

Predsjednica Hrvatske udruge školskih knjižničara

